

MUUTOS KUNTOUTUKSESSA ON MAHDOLLISTA – JA MAHDOLLISUUS

Meneillään on paljon sote- ja kuntoutustoimialaan jo lähitulevaisuudessa vaikuttavia muutoshankkeita ja tulevien muutosten valmisteluja. Aluevaalit on pidetty ja valtuutetut on valittu. Hyvinvointialueilla sote-keskukset ovat jatkossa palvelujärjestelmämme perusyksiköitä. Keskuksiin hakeutumisen tulee olla helppoa, ja niiden kautta pitää päästä vaivattomasti tarvitsemiinsa palveluihin.

Sote-keskuksissa toiminnan painopisteen tulee olla palvelujen tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä ja palveluihin ohjaamisessa. Palvelutuotannon ei tulisi toteutua järjestelmäkeskeisesti vaan yksilöllisten asiakastarpeiden mukaisesti: asiakaskeskeisesti. Tärkein kysymys ei ole, kuka palvelun tuottaa, vaan miten pystytään toteuttamaan tarkoituksenmukaisin kokonaisuus sovittamalla yhteen eri palvelujen järjestäjien ja tuottajien palvelut parhaalla mahdollisella tavalla.

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) asettamassa Kuntoutuksen ohjautumisen perusteet -hankkeessa laaditaan parhaillaan opasta sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille ja kuntoutuksen parissa työskenteleville. Tavoitteena on turvata ihmisten yhdenvertaisuus ja oikeus lääkekäyttöön kuntoutuspalveluihin riippumatta asuinkunnasta. Opas valmistunee vuoden 2022 loppuun mennessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asettaman Kuntoutuksen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämisfoorumin (KunFo) keskeisenä tehtävänä on tehdä ehdotus siitä, miten koulutus- ja tutkimusjärjestelmää tulee kehittää vastaamaan kuntoutusosaamisen tarpeita tulevaisuudessa. Muun ohella foorumissa pohditaan parhaillaan, miten kuntoutus tuodaan mukaan alueellisiin sote-uudistuksen TKI- eli tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rakenteisiin. Julkisen sektorin lisäksi oppilaitoksilla, yrityksillä ja kolmannella sektorilla (järjestöillä) on keskeiset roolit kuntoutuksen TKI-toiminnassa.

Kuntoutus-lehti tarjoaa osaltaan tärkeän mahdollisuuden kuntoutukseen liittyvien tieteellisten tutkimustulosten julkaisuun sekä kuntoutusta koskevaan yleiseen keskusteluun. Käsillä olevassa lehdessä julkaistaan kaksi tieteellistä tutkimusta, kolme katsausta ja kaksi puheenvuoroa.

Ensimmäisen tutkimuksen päätavoitteena oli selvittää, kuinka moni kaularangan alueen selkäydinvammapotilas koki muutoksia nielemistoiminnoissaan vammautumisen jälkeen ja muuttuiko kokemus vuoden seurantajakson aikana. Tulosten perusteella tutkittavista lähes puolet koki muutoksia nielemistoiminnoissaan, eikä nielemistoinnin muutosta kuvaavien oireiden kokemisessa tapahtunut tilastollisesti merkitsevää muutosta vuoden seurannan aikana. Toisessa tutkimuksessa tarkasteltiin, mitä nuorten kuntoutujien toimijuuden muodostuminen edellyttää kuntoutuksen ammattilaisten näkökulmasta. Tutkimuksen perusteella toimintamahdollisuuksien muodostuminen mahdollistaa kuntoutumisen ja on kuntoutuksen edellytys. Tärkeä havainto on, että toimintamahdollisuudet eivät ole vain yksilöstä kiinni vaan ne kytkeytyvät toimintaympäristöön.

Ensimmäisessä katsauksessa arvioidaan INSPIRE-mittarin käytettävyyttä mielen terveystyössä. Katsauksessa todetaan työntekijän kanssa muodostuvalla yhteistyösuhteella olevan tärkeä merkitys toimimiselle. Toinen katsaus kokoaa yhteen tutkimustietoa kivun yhteyksistä hyvinvointiin ja erityisesti seksuaalisuuteen. Kolmannessa katsauksessa kuvataan menetelmä elämäntarinan laatimiseen asiakkaan kanssa. Tämän menetelmän todetaan soveltuvan monipuolisesti kuntoutuksen ammattilaisten käyttöön.

Puheenvuoroista ensimmäisessä tarkastellaan ajankohtaista tilannetta osatyökykyisen työnhakija-asiakkaan palveluohjauksen kehittämisessä TE-toimiston työkykykoordinaattorin näkökulmasta. Toisessa puheenvuorossa pohditaan muun muassa koronapandemian aiheuttamia haasteita osatyökykyisille suunnatuissa työllistymistä tukevis- sa palveluissa.

Suomen ja koko Euroopan muuttuneesta turvallisuustilanteesta huolimatta toivotan lukijoille antoisia hetkiä Kuntoutus-lehden parissa. Toivon, että lehden artikkelit saavat aikaan runsaasti keskustelua niiden esiin nostamista asioista.

Mika Pekkonen

päätoimittaja

LKT, eMBA, lääketieteellinen johtaja, Verve